

บทความปริทรรศน์หนังสือเรื่อง
“ชีวิต เพื่ออิสรภาพ” โดย Maryanne Vollers
และแปลภาษาไทย โดย คุณอรดา ลีลานุช

ศาสตรินทร์ ตันสุน*
Sarttarin Tansoon

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“ฉันถูกสอนไม่ให้แสดงความคิดเห็น ไม่ให้ตั้งคำถาม ฉันถูกสอนให้ทำตามสิ่งที่รัฐบาลบอกให้ฉันทำหรือบอกให้ฉันพูด หรือบอกให้ฉันคิด ฉันเชื่อจริงๆ ว่าท่านผู้นำที่รักยิ่งของเรา คิม จอง อิล สามารถอ่านความคิดของฉัน และฉันจะต้องถูกลงโทษถ้าคิดอะไรไม่ได้”

ข้อความข้างต้นมาจากหนังสือเรื่อง มีชีวิต...เพื่ออิสรภาพ In Order to Live เจ้าของเรื่องคือ Yeonmi Park (ปาร์ค ยอนมี) นักศึกษาสาวชาวเกาหลีเหนือ ส่วนผู้เขียนและเรียบเรียง คือ Maryanne Vollers สำนักข่าวบีบีซี โดยคุณอรดา ลีลานุช สำนักพิมพ์โพสการ์ด พับลิชชิง จำกัด (มหาชน) เป็นหนังสือเล่มล่าสุดที่ผมหยิบแล้วลงมืออ่านอย่างจริงจังจนจบภายในห้าวัน ซึ่งพบว่าสมควรอย่างยิ่งที่จะแนะนำหนังสือเล่มนี้แก่ผู้อ่านที่สนใจการเมืองในเอเชีย การเมืองในประเทศเผด็จการเบ็ดเสร็จ รวมทั้งผู้อ่านที่อยู่ภายใต้บรรยากาศทางการเมืองของไทยในเวลา

ถ้าไม่เคยมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเทศนี้มาก่อนเลย เรารู้สึกว่ามันมีด้วยหรือที่พลเมืองในประเทศหนึ่งจะถูกครอบงำได้ทั้งความคิดทางการเมืองและชีวิตประจำวัน มีด้วยหรือที่พลเมืองในประเทศหนึ่งจะถูกมอมเมาด้วยโฆษณาชวนเชื่อถึงคุณงามความดี ความสามารถอันเอกอุ ความมีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล และความมีอธิปไตยที่หาวัยควบคุมดินฟ้าอากาศได้ของผู้เป็นประมุขของประเทศ ขณะที่พลเมืองของประเทศนั้นมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่ามาตรฐาน ด้อยการศึกษา พลเมืองรำร้องไปด้วยความโทยทิว ออดอยากและยากจน มีด้วยหรือที่พลเมืองจำนวนหนึ่งของประเทศนั้นพยายามที่จะหาหนทางหลบหนีออกไปจากประเทศบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง ซึ่งมีความหวังอย่างเต็มเปี่ยมว่าจะต้องมีดินแดนแห่งอื่นบนโลกใบนี้ที่ทำให้ตัวเองรู้สึกเป็นมนุษย์มากกว่าที่จะอยู่ในแผ่นดินของตัวเอง มีด้วยหรือที่ผู้นำประเทศและรัฐบาลใช้อำนาจเบ็ดเสร็จที่มีควบคุมการดำเนินชีวิตของพลเมืองนับตั้งแต่เกิดจนถึงตาย หนังสือเล่มนี้จะให้คำตอบและทั้งหมดที่กล่าวมาคือที่นี่ “เกาหลีเหนือ”

หนังสือเล่มนี้บอกเล่าประสบการณ์การเดินทางหลบหนีออกจากประเทศที่ถือว่าเป็นดินแดนลึกลับที่สุดในโลก น้อยคนจากโลกภายนอกที่มีโอกาสเดินทางเข้าไปเยือนขณะเดียวกันกับที่ผู้คนหลายล้านคนในประเทศนั้นอาจพยายามหาหนทาง

หลบหนีออกจากประเทศของตัวเอง แม้จะรู้ว่าโอกาสที่จะถูกจับได้และส่งตัวกลับไป
นั้นมีสูงและโทษสถานหนักสำหรับผู้ที่ถูกทางการตราหน้าว่าทรยศแผ่นดินเกิดก็คือ
ประหารชีวิตเท่านั้น

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีเหนือ (Democratic People's
Republic of Korea: DPRK) เป็นดินแดนลึกลับที่สุดประเทศหนึ่งในโลก เป็น
อาณาจักรราชาธิปไตยอันเข้มแข็ง สันโดษ คือไม่คบหาสมาคมกับประเทศอื่นใดมาก
นักเว้นแต่ความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับสาธารณรัฐประชาชนจีน และรัสเซีย ในฐานะ
มหามิตรสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (แม้ทั้งสองประเทศในปัจจุบันนี้จะหันมาสมาทานระ
บอบเศรษฐกิจแบบตลาดและทุนนิยมเต็มตัวแล้วก็ตามที) เป็นประเทศที่โดดเดี่ยวเพราะ
ถูกคว่ำบาตรจากสหประชาชาติ น้อยคนจากโลกภายนอกที่มีโอกาสเดินทางเข้าไป
เยือน และก็มีผู้คนจำนวนไม่น้อยที่เข้าไปเยือนแล้ว ไม่สามารถกลับออกมาได้เพราะ
ถูกจองจำในข้อหาเป็นจารชน หรือมาจากดินแดนของศัตรูและเป็นภัยต่อความมั่นคง
ของเกาหลีเหนือ

แต่สำหรับเด็กสาวอย่าง Yeonmi Park (ปาร์ค ยอนมิ) ที่เพิ่งเริ่มต้นชีวิต
วัยรุ่นได้เพียง 13 ปี มาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานแรกเริ่มมาจากครอบครัวไม่ได้ยากจน
ขัดสนเท่าใดนัก แต่เนื่องด้วยระบบชนชั้นของเกาหลีเหนือที่เรียกว่า “ของบัน” ที่
กำหนดวิถีชีวิตรวมถึงโอกาสต่างๆ ของบุคคลที่ถูกกำหนดให้อยู่ในของบันนั้นๆ ด้วย
ซึ่งในของบันนี้เริ่มโดยคิม อิล ซุง ที่ล้มเลิกระบอบเจ้าของที่ดิน เกษตรกร ชุนนาง
ราชการ และสามัญชนคนทั่วไป คิม อิล ซุง สั่งการให้ตรวจสอบประวัติย้อนหลังของ
ประชาชนเกาหลีเหนือโดยสืบค้นขึ้นไปหลายรุ่น เพื่อให้รู้ทุกอย่างเกี่ยวกับพวกเขา
และครอบครัว และในระบบของบันนี้ ทุกคนจะถูกจัดให้อยู่ภายในสามกลุ่มหลัก โดย
ขึ้นอยู่กับความจงรักภักดีที่มอบให้กับคิม อิล ซุง และรัฐบาล ซึ่งกลุ่มแรก คือ นัก
ปฏิวัติผู้ทรงเกียรติ ทหารผ่านศึก ผู้ที่ยอมเสี่ยงชีวิตหรือครอบครัวและญาติพี่น้องของ
ผู้ที่เสียชีวิตเพื่อเกาหลีเหนือ ชาวไร่ชาวนาที่ยอมสวามิภักดิ์กับระบอบใหม่ กลุ่มที่สอง
คือ ชนชั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้ที่เคยอาศัยอยู่ในเกาหลีใต้หรือมีครอบครัวอยู่ที่นั่น
คนที่เคยเป็นนักธุรกิจ พ่อค้า ปัญญาชน หรือผู้คนที่ไปที่รัฐยังคงคลั่งไคล้ว่าจะมี
ความเชื่อถือและจงรักภักดีในระบอบใหม่หรือไม่ และกลุ่มสุดท้ายคือ ชนชั้นประปักษ์

ประกอบด้วยผู้ที่เคยเป็นนายทุน อดีตทหารเกาหลีใต้ ผู้ที่เคยเป็นเจ้าของที่ดินและลูกหลานของเขา ครอบครัวของนักโทษการเมือง ชาวคริสต์และผู้ที่มีนิกายศาสนาอื่นๆ การเลื่อนชนชั้นให้สูงขึ้นในระบบของบันนั้นเป็นสิ่งที่ยากมาก แต่ง่ายมากที่จะตกลงไปอยู่ในกลุ่มที่ต่ำที่สุด หากถูกล่ามว่าไม่จงรักภักดีหรือคิดบ่อนทำลายรัฐและผู้นำ และเมื่อสูญเสียระดับชั้นในของบันแล้ว เราก็จะสูญเสียทุกอย่างที่เคยได้รับมันมาด้วย เช่นเดียวกับครอบครัวของเธอ Yeonmi Park (ปาร์ค ยอนมี) ค่อนข้างโชคร้ายที่คนในครอบครัวของเธอถูกล่ามว่าและโดนลดระดับชั้นในของบัน (ส่วนสาเหตุอยากให้ผู้อ่านติดตามจากหนังสือ) จนทำให้ครอบครัวต้องอยู่ในฐานะลำบาก และพยายามดิ้นรนที่จะมีชีวิตที่ดีจากเดิมโดยพื้นฐานที่สุดก็คือ แต่ต้องการจะมีอาหารกินประทังชีวิตอย่างพวกเราคงไม่สามารถจินตนาการได้ว่าเด็กที่ไม่เคยสัมผัสกับการตีนมวัว กินเนื้อวัว กินผลไม้อย่างส้ม หรือกินไข่ นั้นจะมีความเป็นอยู่อย่างไร เพราะเราต่างเติบโตมาในสภาพที่บริบูรณ์พร้อม อนึ่ง ยอนมี เล่าให้เราฟังผ่านหนังสือของเธอว่าในแฮซันเมืองที่เธออาศัยอยู่เธอเคยเห็นชายหนุ่มคนหนึ่งถูกประหารหลังตลาด โทษฐานที่ไปฆ่าวัว และนำเนื้อมากินเพื่อประทังความหิว การกินเนื้อวัวโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นพิเศษถือว่าเป็นการก่ออาชญากรรม วัวถือว่าเป็นสมบัติของรัฐและมีค่ามากกว่าที่จะนำมากิน เพราะว่ามันถูกนำมาใช้สำหรับไถนาและลากเกวียน เพื่อทำการผลิตให้แก่รัฐ ดังนั้นใครก็ตามที่ฆ่าวัวถือว่าลัทธิภัยของรัฐ

เมื่อเริ่มเป็นวัยรุ่นความอยากรู้อยากเห็นเริ่มทำงานตามธรรมชาติแฟชันกางเกงยีนส์ ดนตรี ครีมน เครื่องสำอาง ซึ่งก็คือความรักความสวยความงามตามแบบเด็กสาววัยรุ่นก็ย่อมมีเป็นธรรมดา แต่การจะรับสื่อต่างๆ เหล่านี้ในสังคมเผด็จการเกาหลีเหนือนั้นเป็นเรื่องที่แทบจะเป็นไปไม่ได้ แต่ในหนังสือนี้บอกเราถึงวิธีการในการได้มาซึ่งสิ่งเหล่านี้ นั่นคือ มาจากประเทศจีน โดยกองทัพแดงที่ลักลอบขนส่งข้ามแม่น้ำมาทางเหนือซึ่งมีทั้งรูปแบบวิดีโอเทป แผ่นซีดี ดีวีดี ทั้งภาพยนตร์และดนตรี เพลง แต่การเปิดเพื่อรับชมในบ้านนั้นจะต้องมั่นใจได้ว่ารอดพ้นจากถูกสอดตรวจจากทางการ อาจจะเป็นการติดผ้าม่านหนาขนาดใหญ่เพื่อป้องกันภาพและเสียงออกสู่ด้านนอก หรือมีเครื่องเล่นสองเครื่องเพื่อสับเปลี่ยนได้ทันหากเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบ และหากไม่มีเครื่องเล่นและสื่อเหล่านี้ คนเกาหลีเหนือก็คงจะไม่มีทัวร์จ๊กโรมิโอ แอนด์ จูเลียต ไททานิค เจมส์ บอนด์ เกิร์ล เจเนเรชั่น หรืออื่นๆ เลยนอกเหนือไปจากเพลงที่บูชาคิม

อิล ซุง และคิม จอง อิล และโฆษณาชวนเชื่อเท่านั้น นอกจากนี้ ปาร์ค ยอนมี ยังบอกกับเราว่าหากถูกจับได้ว่าลักลอบดูสื่อเหล่านี้ โทษสถานหนักที่ได้รับคือ การประหารชีวิตในที่สาธารณะเพื่อไม่ให้เป็นตัวอวยง และเธอเองก็เคยเห็นแม่ของเพื่อนเธอถูกประหารมาแล้วเพียงเพราะแอบดูภาพยนตร์ฮอลลีวูด

การเดินทางของเธอนั้นน่าสนใจมาก เต็มไปด้วยความพยายามเอาชีวิตรอดนับตั้งแต่เหยียบแผ่นดินจีน ที่แม่ของเธอพยายามที่จะปกป้องเธอเพื่อไม่ให้นายหน้าค้ามนุษย์ชาวจีนข่มขืนปาร์ค ยอนมี แต่ให้มาทำกับแม่เธอแทน และเป็นช่วงเวลาที่กระเสือกกระสนต้องทำเพื่อความอยู่รอดทั้งการถูกขายไปเป็นภรรยาและคนรับใช้ภายในครอบครัวให้กับผู้ชายชาวจีนที่ไม่สามารถหาภรรยาได้เอง การต้องจำทนอยู่กับนายหน้าชาวจีนที่พยายามจะข่มขืนเธอทุกวัน และไม่อาจไว้วางใจใครได้เลย และแม้ว่าเธอจะเกลียดชังการค้ามนุษย์สักแค่ไหน แต่ในที่สุดท้ายเธอก็เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การค้ามนุษย์ในที่สุดที่ทำหน้าที่ในการลำเลียงสาวชาวเกาหลีเหนือเข้าไปในระบบนี้เพื่อให้ไปอยู่กับครอบครัวชาวจีน ทำหน้าที่เป็นภรรยา คนรับใช้ คนงาน กระทั่งทาส และมีตัวเลขประมาณการว่านับตั้งแต่ที่เธอหลบหนีเข้าเมืองจีนมากระทั่งปัจจุบัน มีพี่น้องเกาหลีเหนือร่วมชาติเธอรอนเร่ใช้ชีวิตหลบๆ ซ่อนๆ อยู่ในแผ่นดินจีนประมาณ 300,000 คน และ 70 % ของเด็กหญิงและผู้หญิงชาวเกาหลีเหนือล้วนตกเป็นเหยื่อในการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ส่วนสนนราคาค่าตัวในการถูกขายให้กับผู้ที่ต้องการนำไปรับใช้ราคาต่ำที่สุดก็คือ 200 ดอลลาร์สหรัฐฯเท่านั้น ความพยายามของเธอและผู้หลบหนีออกจากเกาหลีเหนือนั้นต้องใช้ความอดทน ทรมาน ทั้งทางจิตใจและร่างกายเป็นอย่างมาก เพราะเส้นทางที่เธอใช้จะต้องเดินเท้าผ่านทะเลทรายโกบีเพื่อเข้าไปในชายแดนจีนและมองโกเลีย เพื่อให้มองโกเลียรับไว้ในฐานะผู้ลี้ภัย และหลังจากที่ได้รับการช่วยเหลือแล้วเมื่อเธอเดินทางไปยังเกาหลีใต้ ประเทศที่เธอและแม่จะมีชีวิตใหม่ เธอก็ต้องเข้าสู่การดูแลของศูนย์ที่มีชื่อว่า NIC : National Intelligence Center ซึ่งศูนย์นี้ทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวน คัดกรอง เพื่อป้องกันจารชนชาวเกาหลีเหนือที่จะแฝงตัวมาในกลุ่มผู้ลี้ภัย และขณะเดียวกันกับที่ฝึกสอนเพื่อเตรียมพร้อมให้ชาวเกาหลีเหนือพี่น้องชาติพันธุ์เดียวกันเข้าสู่สังคมใหม่และมีชีวิตใหม่ในสังคมเกาหลีใต้ได้ ซึ่งศูนย์นี้จะสอนทุกอย่างที่จำเป็นทั้งภาษาที่ชาวเกาหลีใต้ใช้ในชีวิตประจำวัน คำสแลง คำติดปาก การใช้บัตรเอทีเอ็ม บัตรเครดิต

บัญชีเงินฝากธนาคาร การเข้าใช้คอมพิวเตอร์และเข้าถึงอินเทอร์เน็ต การรู้จักการใช้สิทธิเลือกตั้ง การมีสิทธิ เสรีภาพทางการเมือง และเด็กกับเยาวชนจะมีการทดสอบทางการศึกษาเพื่อให้รู้ว่าเหมาะกับการศึกษาระดับใดในเกาหลีใต้ ประเทศที่ได้ชื่อว่ามีระบบการศึกษาที่เข้มงวดมากที่สุดหนึ่งในโลก กระบวนการขั้นตอนการฝึกอบรมนี้ใช้เวลาทั้งหมด 90 วัน

เรื่องที่น่าสนใจในหนังสือเล่มนี้ที่ ปาร์ค ยอนมี เล่าให้เราฟังก็คือว่า มันเป็นการสั่นคลอนความคิด ความเชื่อ ที่ถูกปลูกฝังยึดเหนี่ยวให้กับเธอมายาวนานตั้งแต่เกิด โดยเฉพาะการได้รับรู้ข้อเท็จจริงอีกด้านหนึ่งของผู้นำ และประเทศเกาหลีเหนือของเธอเอง เป็นต้นว่า เธอเพิ่งรับรู้ว่ามีประเทศที่เป็นประชาธิปไตยและเจริญรุ่งเรืองอยู่ทั่วโลก และเกาหลีเหนือประเทศที่เธอจากมานั้นถือเป็นประเทศเผด็จการที่ยากจนและกดขี่ทารุณที่สุดในโลกด้วย ภาพพี่น้องชาติพันธุ์เดียวกันที่เรียกว่าเกาหลีใต้ ที่เธอเคยได้รับการปลูกฝังเมื่อครั้งเรียนในเกาหลีเหนือว่าเป็นสถานที่ที่สกปรกและน่ารังเกียจเป็นที่ซึ่งผู้คนคอยอยาก ทิวโหย เด็กไร้บ้านเดินเท้าเปล่าและขอทานอยู่ริมถนนสมคบคิดกับเจ้าพวกสารเลวอเมริกัน เธอค้นพบความจริงแล้วว่ำนั่นมันคือ เกาหลีเหนือเองต่างหาก

ในภาพรวมแล้วหนังสือเล่มนี้ คือ อัตชีวประวัติของเด็กสาวชาวเกาหลีเหนือคนหนึ่งที่ยกเล้ามองย้อนภาพตัวเองกลับไปตั้งแต่วัยเด็กที่เกิดและใช้ชีวิตช่วงปฐมวัยกับครอบครัวของตนในเกาหลีเหนือ การเผชิญกับทุกภิกขภัย และการเริ่มตั้งคำถามถึงความอดอยาก การอยากรู้อยากเห็นตามประสาเด็กวัยรุ่น การเห็นอีกโลกหนึ่งผ่านวิดีโอที่ต้องลักลอบเปิดดูเพราะถือว่ามีคามผิดในสังคมเกาหลีเหนือ กระทั่งการตัดสินใจที่เสี่ยงชีวิตเพื่อจะหลบหนีออกจากเกาหลีเหนือพร้อมกับแม่ เพื่อไปหาชีวิตที่ดีกว่า ไปหาอิสรภาพที่ตนและครอบครัวไม่เคยได้รับมาก่อนเลยในชีวิต ต้องเสี่ยงและยอมแลกในสิ่งต่างๆ แม้กระทั่งร่างกาย ความเป็นเด็กสาวที่ควรจะได้ใช้เช่นเดียวกันกับเด็กสาววัยรุ่นทั่วโลก แต่กลับต้องสูญเสียไปเพราะความพยายามที่ต้องเอาชีวิตรอดเหล่านี้คือราคาที่ต้องจ่ายเพื่อรักษาชีวิตไว้ให้ได้พบกับอิสรภาพ